

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Карина Агоп Саркисян-Дикова

Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки,
професионално направление 3.8 Икономика,

Катедра „Международни икономически отношения“

СА „Д. А. Ценов“ – Свищов

Относно: дисертационен труд, разработен от Цзинсин Ху, докт. №d010322289, за придобиване на образователна и научна степен „доктор“, --докторска програма „Световно стопанство и международни икономически отношения“ на тема „Икономическо и търговско сътрудничество между Китай и България в рамката на инициативите "16+1 Сътрудничество" и "Един пояс, един път".

Научен ръководител: проф. д-р Галина Захариева

Основание за изготвяне на становището: участие в състава на научно жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед №1318/03.12.2025 г. на Ректора на СА „Д. А. Ценов“ – Свищов.

1. Общо представяне на дисертационния труд

Представеният дисертационен труд на тема „Икономическо и търговско сътрудничество между Китай и България в рамката на инициативите "16+1 Сътрудничество" и "Един пояс, един път"“ анализира текущото състояние на търговското сътрудничество между България и Китай в контекста на инициативата "Един пояс, един път" и на механизмът установен за страните от Централна и Източна Европа „16+1 Сътрудничество“.

В структурен разрез предложеният за рецензиране материал включва въведение, изложение в три глави, заключение, списък на използваната литература, списък на фигурите, таблиците и съкращенията в разработката. Разработката е в обем 221 стандартни страници и в структурно отношение покрива установените стандарти за научна разработка от подобна категория.

С цел по-доброто възприемане на текста, в дисертацията са включени 45 фигури и 12 таблици. Възприетата структура е подходяща и позволява в логическа последователност да се изследват теоретичните и практико-приложни аспекти, свързани с темата на дисертационния труд.

Приятно впечатление прави списъкът с използвана литература, общо 168 заглавия, основно чуждестранни библиографични източници като книги и специализирана учебна литература, научни статии и разработки; интернет статистически източници. Безспорно използваният значителен брой литературни източници показва високата степен на информираност на дисертанта и неговите задълбочени познания на специализираната литература по изследвания проблем. Литературните източници са използвани и цитирани коректно в разработката.

Основната цел на научната разработка е да се изгради **система за анализ** на икономическото и търговско сътрудничество между **Китай и България** в рамките на инициативата „Един пояс, един път“ и инициативата „16+1“. Постигането на така дефинираната цел са формулирани три по-конкретни специфични цели:

- изграждане на теоретична рамка за интегрирането на малките икономики в глобалната верига за създаване на стойност, регионалната икономическа интеграция и преките чуждестранни инвестиции.
- анализиране и установяване на текущото състояние, структурните ограничения и новите фактори (двигатели) на търговско-икономическите отношения и инвестициите между Китай и България;
- извеждане на практически препоръки с цел засилване на ефективността на двустранното търговско сътрудничество при отчитане на фактори като наличието на Европейски регулации, „твърда“ и „мека“ свързаност.

Дефинирана е **изследователската теза**, а именно че определящите фактори на китайско-българското икономическо и търговско сътрудничество произтичат от съвместното въздействие на пазарното търсене, институционалното улесняване и оптимизацията на инфраструктурата, които функционират асиметрично по отношение на износа и вноса. По отношение на износа, продажбите на Китай за България се обуславят значително от населението на България и дохода на глава от населението; безграничният Шенгенски режим и унифицираните процедури

осигуряват допълнителни инкрементални печалби, докато фиктивната променлива за членство в ЕС не е значима. Икономите от мащаба и хъб ефектите, свързани с Шенгенските входни точки и морско-железопътните интермодални коридори, спомагат за обяснението на наблюдаваната положителна еластичност спрямо разстоянието между двете търгуващи страни. По отношение на вноса, покупките на Китай от СЦИ са почувствителни към цената и показват канал на усилване на инвестициите-търговията, като преки чуждестранни инвестиции (ПЧИ) с изоставане от два периода оказват положително въздействие. Като цяло, базата на вътрешноотрасловата търговия остава ниска, а търговската конкурентоспособност има значително място за подобрение; подобряването на „твърдата-меката свързаност“ – чрез ефективност на пристанищата/коридорите, надграждане на съответствието (compliance) и хармонизиране на стандартите – може съществено да подобри еластичността и качеството на двустранната търговия.

В подкрепа на дефинираната изследователска теза авторът си поставя шест задачи, които в хода на изследването подкрепят заложената теза и които до голяма степен оформят и основните положителни моменти на изследването.

Използван е адекватен методологичен инструментариум, който включва както традиционни, така и относително нови подходи. В рамките на разработката е използван теоретико-аналитичния подход за проследяване на развитието в ретроспективен аспект търговските взаимоотношения между България и Китай; използвани са статистически показатели за проследяване развитието и структурата на двустранната търговия чрез показателите индекс на сравнителните предимства (RCA) и индекс на вътрешноотрасловата търговия (ИТ) между Китай и България; конструиран е гравитационен модел и модел за машинно обучение с цел идентифициране на ключовите икономически, географски и институционални променливи, които влияят върху двустранните търговски и инвестиционни потоци.

Трудът покрива установените стандарти за дисертация за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в професионално направление 3.8. Икономика в Стопанска академия „Д. А. Ценов“ Свищов.

2. Преценка на формата и съдържанието на дисертационния труд

Въведението е обстойно и съдържа основните елементи за научно изследване. То представя актуалността на проблематиката, теоретико-методологичната рамка на проведеното изследване, както и приложения инструментариум при изпълнение на изследователските цели и достигнати задачи. Ясно и еднозначно са дефинирани основната цел, подцелите, изследователската теза и задачите. Посочени са методологията, обхвата и ограничителните условия на изследването.

Първа глава на дисертационния труд представя в исторически аспект развитието на инициативата „Един пояс, един път“ (Belt and Road) и механизма „16+1“ както и участието и връзката на България с посочените механизми. Проследени са историческите етапи на дипломатическите и икономически взаимоотношения между България и Китай. В съдържателен аспект в първата част на разработката са разгледани и съществуващите теории за регионална интеграция и теориите за преките чуждестранни инвестиции от гледна точка на теориите за сравнителните предимства, ендегенния растеж и новите институционални икономики.

Втора глава фокусира върху емпиричен анализ на търговското сътрудничество между Китай и България. Извършен е анализ на търговската структура между двете страни чрез използване на статистически показатели като индекс на сравнителните предимства и индекс на вътрешноотрасловата търговия. В рамките на втората част от дисертационния труд е направена оценка на еластичността на търговията чрез Tweedie GLM (обобщен линеен модел), изследва се въздействието на шенгенското споразумение, зелените регулации, логистичните разходи върху двупосочната търговия и се използва SHAP за обяснение на модела за машинно обучение, като се разкриват ключови движещи фактори като размер на населението, ПЧИ (преки чуждестранни инвестиции), инфраструктура и регулации на ЕС.

В трета глава от разработката в резултат от получените резултати и извършения анализ чрез иконометричните модели (конструирания гравитационен модел) и анализът на резултатите, получени чрез използване на модела за машинно обучение са представени структурните предизвикателства, пред които е изправено българо-китайското сътрудничество в три основни насоки: логистика, търговия и съответствие (с регулациите на ЕС). Изведени са перспективите за развитие на двустранните търговски отношения при наличие на ниска вътрешноотраслова търговия, логистични затруднения и съответствие с изискванията на Европейския съюз за строги екологични регулации.

Предложени са препоръки под формата на четириизмерно решение – Коридор Черно море-Дунав-Пристанище-Железница, нисковъглеродни паркове за фотоволтаици и съхранение на енергия, мрежи за събиране-разпределение от влакове-сухи пристанища (твърда свързаност) и културно-цифрова „мека свързаност“ –за изграждане на доверие, и оползотворява инерцията на Еврозоната и СВAM (Механизма за корекция на въглеродните емисии по границите) за съвместно създаване на зелена, взаимноизгодна верига на стойността, която преоформя устойчивостта и дълбочината на китайско-българското сътрудничество.

Положително впечатление в труда правят направените обзори в отделните глави, оформени като обобщения и изводи. Те дават допълнителна яснота и информация по интерпретираната тема, като допълват направените от автора констатации и дефинирани твърдения.

Авторефератът на докторанта с обем от 46 страници в съдържателно и структурно отношение отговаря на установените стандарти и в синтезиран вид изцяло и без пропуски представя дисертационния труд.

Представеният списък с публикации отговаря на националните изисквания като е налице общ брой точки 40 (при необходими 30 т.) по област 3. Социални, стопански и правни науки, ПН 3.8. Икономика, по реда на ЗРАС в РБългария.

3. Научни и научно-приложни приноси на дисертационния труд

Задълбочената изследователска работа върху дисертационния труд на докторанта Цзинсин Ху дава съответните научни натрупвания за приносен дял на докторанта в избраната научна област. Посочените пет основни приноси в дисертационния труд, посочени в автореферата, представляват синтез на задълбочената изследователска работа в дисертационния труд. Те се отличават с автентичност, оригиналност и категорично могат да бъдат квалифицирани като новаторски научен дял и същевременно научен фундамент за провеждане и на други изследвания от докторанта.

4. Въпроси по дисертационния труд?

1. След като вече членството на България в Еврозоната е факт, как това ще се отрази върху развитието на отношенията Китай-България?

5. Обобщена оценка на дисертационния труд и заключение

Посоченото по-горе ми дава основание да заключа, че чрез съдържанието на дисертационния труд е постигнато комплексно изследване на търговските взаимоотношения между България и Китай в

рамките на двете инициативи: "16+1 Сътрудничество" и "Един пояс, един път"

В заключение, считам че представеният дисертационен труд със заглавие „Икономическо и търговско сътрудничество между Китай и България в рамката на инициативите "16+1 Сътрудничество" и "Един пояс, един път" носи характеристиките на самостоятелно изследване с научни и практико-приложни приноси. В структурен и съдържателен план разработката покрива изискванията за дисертационен труд, както и изискванията на ЗРАСРБ, правилника за неговото прилагане и Правилника за развитие на академичния състав в Стопанска академия „Д. А. Ценов“, Свищов. Материалът се характеризира с пълнота, логическа обвързаност, ясно дефинирани постановки, задълбочено теоретично и емпирично проучване, авторово виждане и предложения за развитие на теорията и практиката в областта на дисертационната тема. Това ми дава основание да дам *положителна оценка и да предложа на уважаемите членове на научното жури да гласува положително за присъждане на научната и образователна степен „доктор“ на докторант Цзинсин Ху.*

01.02.2026 г.

Свищов

Изготвил становището:

/доц. д-р Карина Саркисян-Дикова/

заличен подпис
осн. чл. 59
от ЗЗЛД